

شهر سالم و فعال

۵۸۵۶۲۱

تالیف:

سید اادی لطفی

عاطف عسری

ابوالفضل...

www.ketab.ir

سرشناسه	: لطفی، هادی، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: شهر سالم و فعال/سیدهادی لطفی، عاطفه صرفی، ابوالفضل معرفتی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر انتخاب، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۸ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۰۷-۹۷-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: بهداشت شهری -- برنامه ریزی
موضوع	: Urban health -- Planning
موضوع	: سیاست شهری
موضوع	: Urban policy
موضوع	: بهداشت شهری -- ایران
موضوع	: -- Iran Urban health
موضوع	: سیاست شهری -- ایران
موضوع	: Urban polic, -- Iran
شناسه افزوده	: معرفتی، ابوالفضل، ۱۳۶۵ -
شناسه افزوده	: صرفی، عاطفه، ۱۳۶۳ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ش. ۱۶ / ۶۶۶/۷
رده بندی دیویی	: ۳۶۶/۱۰۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۰۴۱۷۹

نشر انتخاب

ناشر کتاب‌های دانشگاهی

شهر سالم و فعال

سید هادی لطفی، عاطفه صرفی، ابوالفضل معرفتی

| حروف‌چینی موسسه مهر | چاپ و صحافی موسسه مهراد |

| چاپ اول ۱۳۹۶ | شمارگان ۱۰۰ جلد |

| شابک ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۰۷-۹۷-۷ |

حق چاپ محفوظ است

خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۱۲۶، طبقه چهارم

nashreentekhab.com

nashreentekhab@gmail.com

پیشگفتار

رشد روزافزون علوم و تکنولوژی، افزایش سریع جمعیت، و شهرنشینی شتابان، و تخریب محیط‌زیست و آلودگی‌های شدید آب‌وخاک، از افزایش بیماری‌های روانی و ... از ویژگی‌های شهرنشینی امروز بوده، چنین روندی جامعه شعری را بیش‌از پیش تهدید می‌کند. در سطح جهانی تلاش‌های پیگیری برای برون رفت از این وضعیت صورت گرفته‌است. از جمله اقدامات بین‌المللی، معرفی اجرای پروژه شهر سالم از سوی سازمان جهانی بهداشت در سال ۱۹۸۶ است. رویکرد جهانی از پروژه شهر سالم، ارتقاء کلیه امور بهداشتی و ایجاد محیط‌زیست مناسب است این اقدام سازمان بهداشت جهانی موجب شده که تاکنون بیش از ۱۰۰۰ پروژه شهر سالم در کشورهای مختلف آغاز گردد. پروژه شهر سالم، اساساً بر پایه مشارکت مردم در حل معضلات و هماهنگی بین بخشی تبیین می‌گردد. در این مشارکت، ارتقاء سطح اطلاعات جامعه، شرط اساسی تحقق اهداف این پروژه است. حرکت شهر سالم حول دو محور اساسی قرار دارد، یکی از مشارکت‌های مردمی و دیگر مشارکت و همکاری بین بخش یعنی همکاری سازمان‌های ذیربط هدف اصلی شهر سالم، تامین هرچه بیشتر سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و فرهنگی شهروندان است. بر این اساس سطح سالم و بهداشتی بکارگیری ضوابط و دستورالعمل‌های اجرایی ضروری است. این ضوابط و دستورالعمل‌ها در محیط زندگی، محل کار، اماکن عمومی بکار برده می‌شود. در ایران سابقه شروع پروژه شهر سالم به سال ۱۳۷۰ بازمی‌گردد. این پروژه در منطقه ۲۰ تهران، در کوی ۱۳ آبان به اجرا در آمده و تاکنون نتایج مثبت بخشی به همراه داشته است. در معرفی مبانی پروژه شهر سالم، تعاریف و مفاهیم، هدف کلی، و اهداف اختصاصی تعریف شده است. در این چارچوب، شهرسالم، شهری است که همواره شرایط مطلوب بهداشتی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی، از طریق مشارکت مردم را فراهم می‌سازد. به عبارت دیگر، دستیابی به ارتقاء سطح سلامت جامعه شهری هدف این پروژه است. مراحل اجرای این پروژه، در سه گام اساسی ساختن سیاست‌گذاران از پروژه، سازماندهی تشکیلات مناسب، و تعریف پروژه‌های اجرایی صورت می‌گیرد. ارزشیابی اجرای پروژه، از طریق ارزیابی و جمع‌بندی اطلاعات و داده‌های مربوطه از مسائل بهداشتی، زیست محیطی، اجتماعی، نحوه مشارکت مردم و میزان پیشرفت پروژه صورت می‌گیرد. هماهنگی اجرای پروژه توسط شورای نظارت و ستاد شهر سالم و بر طبق برنامه و چارچوب تعیین شده انجام می‌شود.

نویسندگان ۱۳۹۶

فهرست مطالب

فصل اول: تعاریف و مفاهیم شهر سالم	۹
سلامت	۱۰
تعریف سلامت	۱۰
تعیین‌کننده‌های سلامت	۱۱
نیازهای انسان و الم	۱۱
عوامل موثر بر سلامت	۱۲
عوامل ژنتیکی و فردی	۱۲
عوامل محیطی	۱۲
شیوه‌های زندگی مردم	۱۲
وسعت و کیفیت ارائه خدمات	۱۳
سایر عوامل	۱۳
جایگاه سلامت در قانون کشور	۱۳
سلامت، محور توسعه پایدار در اجلاس‌های جهانی	۱۵
اجلاس آلماتا: تغییر نگرش نسبت به مفهوم سلامت و توسعه	۱۶
کنفرانس ریو: سرآغاز اجماع بین‌المللی در توسعه پایدار	۱۶
اجلاس هزاره: نقطه عطف توسعه	۱۷
اجلاس جهانی توسعه پایدار: تاکید بر محوریت سلامت	۱۷
ارتباط بین توسعه پایدار و سلامت	۱۸
اهداف توسعه هزاره برای توسعه پایدار و سلامت	۱۹
استراتژی‌های لازم برای سلامت و توسعه	۲۰
شهرنشینی و سلامت	۲۰
توسعه سریع شهری چالشی پیش روی سلامت جامعه	۲۱
تأثیرات شهرنشینی بر سلامت	۲۳
ضرورت بازنگری در سیاست‌گذاری مدیریت کلان‌شهرها	۲۴

۲۵..... شهر سالم
 ۲۷..... ایده‌های شهرهای سالم در جهان
 ۲۸..... نظریه سازمان بهداشت جهانی در مورد شهرهای سالم
 ۲۹..... لزوم برنامه‌ریزی برای خلق شهرهای سالم
 ۳۴..... توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت برای اقدام و ساخت محیط شهری سالم و ایمن
 ۳۵..... سیاست‌های شهری و شهرهای سالم
 ۳۷..... فصل دوم: شهرنشینی جهانی و سلامت و بهداشت جمعیت
 ۳۸..... افزایش در جمعیت شهری
 ۳۹..... اثرات شهرنشینی بر سلامت و بهداشت جمعیت
 ۴۰..... تقاضا برای چهار رکن توسعه یک شهر
 ۴۲..... تکامل شهرهای سالم
 ۴۲..... برنامه و پروژه شهرهای سالم سازمان بهداشت جهانی
 ۴۲..... نشریه سازمان بهداشت جهانی در مورد شهرهای سالم
 ۴۳..... رویکرد مبتنی بر شرایط موجود
 ۴۴..... شهر سالم به عنوان یک راهبرد برای توسعه محله‌های سلامت‌های جامع
 ۴۶..... نیاز به تحقیقات در جهت ارتقاء شهرهای سالم
 ۴۹..... فصل سوم: پیوند سلامت، محیط شهری و فقر
 ۵۰..... پیوند سلامت، محیط و فقر
 ۵۱..... گروه‌های آسیب‌پذیر در مقابل مخاطرات محیطی
 ۵۱..... جمعیت و آسیب‌پذیری
 ۵۳..... ریسک‌ها و مخاطرات بهداشت محیط
 ۵۵..... دولت‌های محلی و محیط شهری
 ۶۵..... فصل چهارم: شاخص‌های شهر سالم
 ۶۶..... مقدمه
 ۶۶..... شاخص‌های سلامت
 ۶۷..... شاخص‌های جمعیتی

۶۹	زیرساخت‌های شهری
۷۰	کیفیت محیطی
۷۱	مسکن، محیط زندگی و سیستم تخلیه فاضلاب
۷۳	کنش و فعالیت‌های اجتماع محلی
۷۵	شیوه‌های زندگی و فعالیت‌های پیشگیرانه
۷۶	مراقبت پزشکی، رفاه و خدمات سلامت محیطی
۷۸	آموزش و توانمندسازی
۷۹	اشتغال و صنایع
۸۱	درآمد و هزینه زندگی خانواده
۸۲	اقتصاد محلی
۸۳	جمعیت‌شناسی
۸۴	نتیجه‌گیری
۸۵	فصل پنجم: شهرهای دوستدار سالمندان
۸۶	مقدمه
۸۷	سالمندی فعال
۹۰	شهر دوستدار سالمندان
۹۰	نیازهای پایه سالمندان
۹۱	بهینه نمودن سلامت و رفاه جسمی و روانی سالمندان
۹۱	به حداکثر رساندن استقلال سالمندان ناتوان و دارای شکستگی
۹۲	ارتقای تعهد مدنی و اجتماعی سالمندان
۹۴	چالش‌های سالمندی در ایران
۹۸	نتیجه‌گیری
۱۰۰	فصل ششم: رویکرد ابتکارات جامعه محور CBI
۱۰۱	مقدمه
۱۰۲	تفکر و نگرش حاکم بر رویکرد CBI
۱۰۲	مزایای رویکرد CBI
۱۰۲	اصول اجرایی برنامه CBI

۱۰۳	دستاوردهای طرح CBI
۱۰۴	پروژه شهر سالم، روستای سالم با رویکرد نیازهای اساسی توسعه
۱۰۶	هدف کلی
۱۰۶	اهداف اختصاصی
۱۰۶	تعاریف
۱۰۶	شورای هماهنگی شهرهای سالم، روستاهای سالم
۱۰۷	دبیرخانه شورای هماهنگی شهرستان و استان
۱۰۷	تیم بین بخشی
۱۰۷	تیم توسعه روستا
۱۰۷	تعریف خوشه
۱۰۷	سرخوش
۱۰۷	دبیرخانه کشوری
۱۰۷	فعالیت در سطح شهر
۱۰۷	ارائه دهنده خدمت کاردان/ کارشناس
۱۰۸	فعالیت در سطح روستا: ارائه دهنده خدمت به‌ررز
۱۰۹	فعالیت: در سطح کشور و استان
۱۰۹	ارائه دهنده خدمت کارشناس
۱۱۱	تاریخچه CBI در منطقه ای مدیترانه شرقی EMRO
۱۱۲	برنامه ابتکارات جامعه محور در دیگر کشورها
۱۱۲	جیبوتی
۱۱۲	مصر
۱۱۲	عراق
۱۱۲	پاکستان
۱۱۳	سومالی
۱۱۳	سودان
۱۱۳	افغانستان

۱۱۴	اردن.....
۱۱۴	سوریه.....
۱۱۴	تاریخچه برنامه در ایران.....
۱۱۵	ارزیابی CBI در ایران.....
۱۱۶	سازماندهی در برنامه ابتکارات جامعه محور.....
۱۱۷	فصل هفتم: مدل مدیریت سلامت شهری.....
۱۱۸	مقدمه.....
۱۱۹	تاریخچه.....
۱۲۰	اهداف برنامه - مدیریت سلامت شهری مبتنی بر جامعه محلی.....
۱۲۰	اهداف اختصاصی.....
۱۲۴	فصل هشتم: تجربه شهر سالم در ایران.....
۱۲۵	مقدمه.....
۱۲۵	دلیل پیدایش کوی سیزده آبان.....
۱۲۷	مشخصات کوی از نظر مدت سکونت و انتصاب محل.....
۱۲۹	یکم - استفاده از فرآیند برنامه ریزی.....
۱۳۱	دوم - نقش مردم در تصمیم گیری ها.....
۱۳۲	سوم - وظایف ستاد شهر سالم.....
۱۳۳	جمع بندی مشکلات و مسایل موجود.....
۱۳۶	پیشنهادهای.....
۱۳۹	منابع.....